

OIKEUSMINISTERIÖ
Lainvalmisteluosasto
Katri Kummoinen

LAUSUNTOTIIVISTELMÄ
12.7.2001

Sähkökauppatyöryhmän mietintö valmistui 8.3.2001. Oikeusministeriö pyysi lausuntoa mietinnöstä 52 viranomaiselta ja yhteisöltä. Lausunnon antoivat seuraavat:

Puolustusministeriö
Valtiovarainministeriö
Opetusministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö
Kauppa- ja teollisuusministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Ympäristöministeriö

Helsingin käräjäoikeus
Keskusrikospoliisi
Kilpailuvirasto
Kuluttajavirasto/kuluttaja-asiamies
Lääkelaitos
Rahoitustarkastus
Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus
Teknologian kehittämiskeskus
Telehallintokeskus
Tietosuojavaltuutettu
Tullilaitos
Valtakunnansyyttäjänvirasto

Helsingin yliopisto/oikeustieteellinen tiedekunta

Business Software Alliance
Elisa Communications
Finnet-liitto
Gramex ry
Kaupan Keskusliitto
Keskuskauppakamari
Kopiosto
Kuluttajat-Konsumenterna ry
Mainostajien Liitto
Markkinointiviestinnän Toimistojen Liitto MTL
Palvelutyönantajat
Sonera
Suomen Asianajajaliitto
Suomen Kuluttajaliitto
Suomen matkatoimistoalan liitto SMAL

Suomen Pankkiyhdistys
Suomen peliohjelmisto- ja multimediatekniikan yhdistys – FIGMA
Suomen Posti Oy
Suomen Suoramarkkinointiliitto
Suomen Teollisoikeudellinen Yhdistys
Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto
Suomen Yrittäjät
Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat ÄKT
Teosto
Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus
Teollisuuden ja työnantajain keskusliitto TT
Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry
Tietotekniikan liitto
Viestinnän Keskusliitto

1. YLEISTÄ

Lausunnonantajat ovat kriittisiä työryhmän mietintöä kohtaan lähinnä kahdessa suhteessa. Ensinnäkin monet lausunnonantajat katsovat, että lain kannalta keskeiset käsitteet, kuten tietoyhteiskunnan palvelu, ja – sitä kautta säännösten soveltamisala – jäävät epäselviksi. Käsitteitä tulisi jatkovalmistelussa pyrkiä täsmentämään sekä perusteluihin muutoinkin lisätä säännösten merkitystä havainnollistavia esimerkkejä.

Sisällöllisesti kiistanalaisia ovat säännökset välittäjänä toimivien palvelujen tarjoajien (tavallisimmin siis operaattorit) vastuusta ja erityisesti menettelyt lainvastaisen aineiston poistamisesta. Poistomenettelyjä olisi työryhmän ehdotuksen mukaan kolmen tyyppisiä; sovellettava poistomenettely riippuisi siitä, minkälaisesta lainvastaisesta aineistosta on kysymys. Operaattorit ja useat muut, lähinnä elinkeinoelämää edustavat lausunnonantajat pitävät ehdotettua järjestelmää monimutkaisena ja katsovat, että aineiston poistamisen tulisi aina perustua tuomioistuimen tai muun viranomaisen määräykseen. Kritiikki kohdistuu erityisesti tekijänoikeuden loukkauksia koskevan erityisjärjestelmän luomiseen.

2. YKSITYISKOHDISTA

2.1. Soveltamisala ja määritelmät

2.1.1. Yleistä

1 §. *Soveltamisala*

Tässä laissa säädetään tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen liittyvistä seikoista, erityisesti palvelujen tarjoamisen vapaudesta, palvelun tarjoajien velvollisuudesta antaa eräitä tietoja, välittäjänä toimivien palvelun tarjoajien vastuuvapaudesta ja sopimusta koskevien muotovaatimusten täyttämisestä sähköisesti.

Keskuskauppakamarin mukaan säännös jättää epäselväksi ehdotetun lain suhteen KSL:n 6 luvun etämyyntisäännöksiin. Myös useat muut lausunnonantajat katsovat, että ainakin perusteluissa tulisi selvittää ehdotetun lain suhde etämyyntisäännöksiin.

Elisa Communications katsoo, että lakiehdotuksen määritelmät kuvastavat tietoyhteiskunnan palvelujen tuottamiseen liittyviä, tämän hetken teknisiä ratkaisuja. Lain olisi hyvä olla mahdollisimman riippumaton käytetystä tekniikasta, koska tekniikan vanhentuessa lain soveltuminen vaikeutuu.

Mainostajien Liitto katsoo, että perusteluissa olisi täsmennettävä lain soveltamiseen liittyviä määritelmiä ja käsitteitä. Lisäksi liiton mukaan on tarkistettava, että rajanveto eri palvelujen ja niihin sovellettavien sääntöjen välillä on selkeä ja yksiselitteinen.

Teknologian kehittämiskeskus katsoo, että sähkökauppa on terminä harhaanjohtava. Parempi olisi käyttää termiä elektroninen kaupankäynti.

2.1.2. Yksittäiset määritelmät

2 §. Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) tietoyhteiskunnan palveluilla palveluja, jotka toimitetaan etäpalveluina sähköisesti vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä ja joista tavallisesti maksetaan vastike;

FiCom, Elisa Communications, Finnet-liitto, Keskuskauppakamari, Sonera ja Suomen Suoramarkkinointiliitto katsovat, että tietoyhteiskunnan palvelujen määritelmän ei tulisi kattaa telepalveluja.

Keskuskauppakamarin ja Suomen Pankkiyhdistyksen mukaan perusteluja on täsmennettävä siten, että suljetut tiettyyn rajattuun käyttötarkoitukseen tarkoitettut verkot ja palvelun tarjoajan ylläpitämät automaattit rajataan pois laissa tarkoitetuista tietoyhteiskunnan palveluista. Myös *Suomen Suoramarkkinointiliitto* katsoo, että käteisnostoautomaatit ja muut samantyyppiset toiminnot tulisi rajata lain ulkopuolelle.

Keskuskauppakamari katsoo, että yleisperusteluissa oleva lausuma, jonka mukaan lain soveltamisalaan kuuluu kaikentyyppinen tietoverkkojen avulla harjoitettava taloudellinen toiminta, ei vastaa tietoyhteiskunnan palvelun määritelmään sisältyvää edellytystä vastikkeen maksamisesta. Myös *Suomen Suoramarkkinointiliitto* sekä *Teollisuus ja Työnantajat* katsovat, että perustelut eivät tältä osin vastaa säännöstekstiä. *FiCom* pitää perusteluissa esitettyä lausumaa liian kategorisena: FiComin mukaan lain soveltaminen ilmaispalveluihin rasittaisi turhaan palvelun tai tiedon tarjoajaa hyödyttämättä lainkaan käyttäjää. *FiCom* esittää perustelujen tarkentamista vastaamaan palvelujen tarjonnan tosiasiallista kirjoa. *Viestinnän Keskusliiton* mukaan on selvennettävä vastikkeellisuus-edellytyksen merkitystä. Epäselvää Keskusliitolle on esimerkiksi, sovelletaanko lakia silloin, kun verkkojulkaisun lukija ei maksa saamastaan aineistosta.

Suomen Postin mukaan lain määritelmien ja perustelujen pohjalta jää ristiriitaiseksi, aiheuttaako palvelun osan suorittaminen fyysisessä muodossa tällaisen palvelun jäämisen kokonaan vai ainoastaan osittain lain soveltamisalan ulkopuolelle.

- 3) sähköisesti toimitettavalla palvelulla palvelua, joka lähetetään ja vastaanotetaan tietoja elektronisesti käsittelevien laitteiden tai tietojen säilytyksen avulla ja joka lähetetään, siirretään ja vastaanotetaan kokonaan linjoja, radioyhteyttä, optisia tai muita elektromagneettisia laitteita käyttäen;

Telehallintokeskus katsoo, että lainsäädännön käsitteiden yhdenmukaisuuden vuoksi olisi aiheellista käyttää nykyaikaisempaa johdin käsitettä (telemarkkinalaisissa käytetty termi) linja-sanana sijasta. Sisällöllistä eroa sanoilla ei ole.

- 4) henkilökohtaisesta pyynnöstä toimitettavalla palvelulla palvelua, joka toimitetaan henkilökohtaisen pyynnön perusteella tapahtuvana tiedonsiirtona;

Suomen Suoramarkkinointiliitto katsoo, että digitaalitelevision kehittymisen myötä ei voida enää kategorisesti todeta, ettei laki koske televisiolähetyskäytäntöä. *Teknologian kehittämiskeskus* katsoo, että digitaalitelevision pitäisi kuulua lain soveltamisalan piiriin, sillä sähköistä kaupankäyntiä tultaneen tekemään merkittävästi myös tämän kautta. *Tollisuus ja Työnantajat* sekä *Viestinnän Keskusliitto* katsovat, että esitystä tulisi täsmentää digitaalisten televisiolähetysten suhteen.

Viestinnän Keskusliiton mukaan on epäselvää, milloin verkkolehden lukemisen katsotaan kuuluvan lain soveltamisalaan. Keskusliiton näkemyksen mukaan laki ei ilmeisesti soveltuisi silloin, kun verkkolehti on saatavilla tietoverkossa siten, että lukeminen ei edellytä henkilökohtaista pyyntöä aineiston lukijalta. Keskusliitto kysyy toisaalta, muuttuuko palvelu tietoyhteiskunnan palveluksi silloin, kun artikkelin lukeminen edellyttää painikkeen klikkaamista.

- 6) sijoittautuneella palvelun tarjoajalla sitä, joka tosiasiallisesti harjoittaa taloudellista toimintaa pysyvässä sijoittautumispaikassa määräämättömän ajan;

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan määritelmää olisi täydennettävä seuraavasti: ”Palvelujen tarjoaja voi sijoittautua useaan jäsenvaltioon: palvelujen tarjoajan katsotaan sijoittautuneen tiettyyn jäsenvaltioon tai tiettyihin jäsenvaltioihin, jos palvelujen tarjoamiseen käytettävät tekniset välineet, fyysinen toiminta tai toiminnan keskus sijaitsevat jäsenvaltiossa”. Keskusrikospoliisin mukaan nykyinen muotoilu ja erityisesti säännöksen perustelut nostavat esiin useita vakavia ongelmia, esim. miten ja keiden viranomaisten toimesta hoidetaan ulkomaisen palvelujen tarjoajan Suomessa sijaitsevan teknisen välineen kautta toteutettujen rikosten valvonta ja esitutkinta.

Keskuskaupakamari katsoo, että määritelmään sisältyvää mainintaa määräämättömästä ajasta on syytä tarkistaa, sillä joissakin tapauksissa aika on voitu määrätä hyvin pitkäksi eikä tällaista toimintaa ole syytä sulkea pois määritelmän piiristä.

Lisäksi perusteluissa on *Keskuskaupakamarin* mukaan syytä ottaa kantaa siihen, voiko yhteisön rekisteröintipaikka vaikuttaa, kun harkitaan, missä valtiossa palvelujen tarjoaja on sijoittautunut. Samoin on syytä mainita muut mahdolliset kriteerit, joiden perusteella toiminnan tosiasiallisuutta on tarkoitus arvioida. Myös *Suomen Pankkiyhdistys* katsoo, että määritelmään sisältyviä kriteerejä olisi syytä selvittää perusteluissa tarkemmin.

- 7) palvelun vastaanottajalla luonnollista tai oikeushenkilöä, joka käyttää tietoyhteiskunnan palveluja ammatillisiin tai muihin tarkoituksiin erityisesti etsiäkseen tietoa tai saattaakseen sen saataville;

Pääesikunta huomauttaa, että palvelun vastaanottajan käsite tulee aiheuttamaan käytännössä sekaannuksia, sillä yleiskielestä poiketen palvelun vastaanottajalla tarkoitetaan laissa palvelun tilaajaa. Myös *Keskuskauppakamari*, *Finnet-liitto* sekä *Teollisuus ja Työnantajat* pitävät palvelun vastaanottajan ja palvelun tarjoajan määritelmiä vaikeaselekoisina. Määritelmässä ei oteta huomioon muun muassa sitä, että toimijoita on usein kolme. Keskuskauppakamari ehdottaa, että laissa voitaisiin käyttää esimerkiksi käsitteitä tiedon välittäjä, palvelun tuottaja ja palvelun käyttäjä. *Suomen Posti* pitää palvelun vastaanottaja –termin käyttöä laissa harhaanjohtavana, koska vastaanottajalla yleiskielessä tarkoitetaan melko passiivista kuluttajaa, kun taas paikoittain lakitekstissä sillä tarkoitetaan myös sisällön tuottajaa.

Pääesikunta katsoo, että tiedonetsinnän erityinen korostaminen palvelujen vastaanottajan määritelmässä saattaa aiheuttaa lisäsekaannuksia, koska vastaanottajan pääasiallisena tarkoituksena on yleensä jonkun tuotteen ostaminen eikä pelkästään tiedon etsiminen. *Finnet-liitto* ja *Keskuskauppakamari* katsovat, että tiedonetsinnän korostaminen tekee määritelmästä liian kapea-alaisen ja ehdottavat, että määritelmään selkeästi sisältyisi myös sopimuksen tekeminen. *Viestinnän Keskusliiton* mukaan esityksessä olisi syytä selventää, että kohdassa tarkoitettu ”muihin tarkoituksiin” kattaa myös viihdepalvelut.

- 8) yhteensovitettulla alalla vaatimuksia, joita tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajan on noudatettava aloittaessaan tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisen ja tätä toimintaa jatkaessaan. Tällaisia ovat muun muassa pätevyysvaatimukset, ilmoitus-, rekisteröinti- ja lupamenettelyt, menettelytapoja koskevat vaatimukset, palvelun laatuun ja sisältöön liittyvät vaatimukset, joihin kuuluvat myös mainontaa ja sopimuksia koskevat vaatimukset, sekä palvelun tarjoajan vastuuta koskevat vaatimukset.

Suomen Pankkiyhdistys toteaa, että selvyuden vuoksi yhteensovitettua alaa koskevissa perusteluissa olisi syytä mainita, että fyysisen toimipaikan mukaan määräytyvät esim. palvelun tarjoamiseen liittyvät mahdolliset toimilupa-asiat ja toimintaa valvovien viranomaisten toimivalta, kun taas viestinnän kohdamaa ratkaisee, voiko kuluttaja vedota kotipaikkansa aineellisoikeudelliseen lainsäädäntöön.

2.1.3. Soveltamisalan rajoitukset

3 §. Soveltamisalan rajoitukset

Tätä lakia ei sovelleta:

...

5) vastiketta vastaan suoritettavaan arpajaistoimintaan.

Keskuskauppakamari ja *Suomen Suoramarkkinointiliitto* kiinnittävät huomiota siihen, että muissa EU-maissa toimivat yritykset voivat tarjota suomalaisille kuluttajille sellaisia arpajaisia ja pelejä, joita suomalaiset yritykset eivät KSL:n 2 luvun 5 §:n ja ehdotetun arpajaislain 2 §:n perusteella saa tarjota. Kilpailuneutraliteetin vuoksi valmisteltavana olevaan lakiin tai arpajaislakiin olisi otettava direktiivin johdanto-osan 16 kohtaa

vastaava säännös. Myös *Mainostajien liitto* ja *FiCom* katsovat, että kuluttajille tulisi voida tarjota markkinointiarpajaisia ja –kilpailuja samassa mittakaavassa kuin muissa EU-valtioissa.

Lääkelaitoksen mukaan ehdotettua lakia ei tulisi soveltaa lääkkeisiin ja terveydenhuollon laitteisiin. Lisäksi Lääkelaitos pitää tärkeänä, että esityksessä tuodaan esille, että sillä ei rajoiteta muilla direktiiveillä vahvistettua kansanterveyden ja kuluttajien etujen suojelua.

(2 mom.) Tämän lain 4 ja 5 §:ää ei sovelleta seuraaviin kysymyksiin:

...

4) vahinkovakuutuksia ja henkivakuutuksia koskevien direktiivien 92/49/ETY (kolmas vahinkovakuutusdirektiivi) ja 92/96/ETY (kolmas henkivakuutusdirektiivi) mukainen sijoittautumisvapaus ja palvelujen tarjoamisen vapaus sekä direktiiveissä 92/49/ETY, 88/357/ETY (toinen vahinkovakuutusdirektiivi) ja 90/619/ETY (toinen henkivakuutusdirektiivi) säädetyt lainvalintakysymykset;

Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto kannatta ehdotettua soveltamisalarajoitusta, mutta katsoo, että säännöksen taustaa ja merkitystä esimerkiksi ulkomaisten ETA-vakuutusyhtiöiden palveluiden markkinoinnin valvonnassa tulisi HE:n perusteluissa selvittää tarkemmin kuin työryhmän mietinnössä on tehty.

6) kuluttajasopimuksia koskevat sopimusvelvoitteet;

Kuluttajavirasto/kuluttaja-asiamies ja *Kuluttajat-Konsumenterna* katsovat, että perusteluissa olisi selvitettävä poikkeukseen liittyvän direktiivin johdanto-osan 56 kohdan sisältöä ja merkitystä. Mainitun kohdan mukaan kuluttajien tekemiin sopimukseen sovellettavia sopimusvelvoitteita on tulkittava siten, että niihin kuuluvat kaikki sopimuksen sisällön kannalta olennaiset tiedot, mukaan lukien niitä kuluttajien oikeuksia koskevat tiedot, joilla on ratkaiseva vaikutus sopimuskäytännöksiin.

2.2. Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisen vapaus

4 §. Palvelun tarjoamisen vapaus

Toiseen Euroopan talousalueeseen kuuluvaan valtioon sijoittautuneelle palvelun tarjoajalle ei saa asettaa yhteensovitettuun alaan kuuluvia vaatimuksia, jotka rajoittavat tietoyhteiskunnan palvelujen tarjontaa Suomessa. Tämän estämättä voidaan kuitenkin lain nojalla rajoittaa tietyn tietoyhteiskunnan palvelun tarjoamista, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

- 1) rajoitus on tarpeen yleiseen järjestykseen, kansanterveyden suojeluun, yleiseen turvallisuuteen, kuluttajansuojaan, mukaan lukien sijoittajansuojaan liittyvien syiden vuoksi;
- 2) rajoitus kohdistuu palveluun, joka vahingoittaa tai vakavalla tavalla saattaa vaarantaa 1 kohdassa mainittujen tavoitteiden saavuttamista;
- 3) rajoitus on oikeassa suhteessa tavoitteeseen nähden.

Rajoituksen toteuttaminen edellyttää, että palvelun tarjoajan sijoittautumisvaltiota on pyydetty ryhtymään toimenpiteisiin 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen syiden vuoksi, eikä viimeksi mainittu ole niitä toteuttanut tai ne eivät ole olleet riittäviä, ja että suunnitellusta rajoituksesta on ilmoitettu komissiolle ja palvelun tarjoajan sijoittautumisvaltiolle.

Kiireellisissä tapauksissa rajoitus voidaan kuitenkin toteuttaa sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään. Komissiolle ja palvelun tarjoajan sijoittautumisvaltiolle on ilmoitettava tällöin viipymättä rajoituksesta ja syistä, joiden vuoksi tapauksen on katsottu olevan kiireellinen.

Pykälän 2 ja 3 momenttia ei sovelleta tuomioistuinmenettelyyn eikä rikostutkintaan liittyviin toimenpiteisiin.

Pääesikunta kiinnittää huomiota siihen, että mikäli poikkeusolojen aikana käytetään valmiuslain 4 luvun mukaisia toimivaltuuksia, soveltuvat ne lain 52 §:n 1 momentin mukaan myös tietoyhteiskunnan palveluihin. Pääesikunnan näkemyksen mukaan – toisin kuin esityksen perusteluissa yleisellä tasolla todetaan – tietoyhteiskunnan palvelujen tarjontaa voidaan valmiuslain toimivaltuuksien nojalla rajoittaa poikkeusoloissa muutoinkin kuin yksittäistapauksissa.

Helsingin käräjäoikeuden mukaan säännös näyttää ensilukemalta oikeuttavan valtiota ryhtymään lainsäädäntötoimiin yksittäistapauksissa vahingollisena pidettyä palvelujen tarjoajaa vastaan. Käräjäoikeus katsoo, että säännöksessä tarkoitettujen viranomaisten piiriä tulisi täsmentää tai se tulisi muuttaa ehdotuksen perusteluja vastaavaan muotoon ”tuomioistuin tai muu toimivaltainen viranomainen voi rajoittaa ...”.

Lääkelaitos toteaa, että viittaus ”... lain nojalla ...” on epäselvä.

Suomen Kuluttajaliiton mukaan perusteluissa olisi hyvä antaa ohjeita viranomaisille siitä, minkälainen kuluttajansuojarikkomus on niin olennainen, että se oikeuttaa välittömään puuttumiseen.

Teollisuus ja Työnantajat sekä *Viestinnän Keskusliitto* korostavat sananvapauden periaatetta ja sitä, että säännöksen nojalla ei tule voida tehdä rajoituksia etukäteen. Lausunnonantajien mukaan ehdotetun 3 momentin muotoilun perusteella on myös epäselvää, mikä viranomainen on kiireellisissä tapauksissa toimivaltainen. Keskusliitto katsoo, että asiasta päättämisen tulisi kuulua tuomioistuimelle.

5 §. Suomen lain noudattaminen

Suomen toimivaltaisten viranomaisten on valvottava, että Suomeen sijoittautuneet palvelun tarjoajat noudattavat yhteensovitetuun alaan kuuluvissa kysymyksissä Suomen lakia myös silloin, kun palvelujen tarjonta kohdistuu yksinomaan tai pääasiassa toiseen Euroopan talousalueeseen kuuluvaan valtioon.

Keskusrikospoliisin mukaan pykälän otsikoksi sopisi paremmin ”Lain noudattamisen valvonta”.

Lääkelaitos katsoo, että ehdotukseen sisältyvät, viranomaisten valvontavelvollisuutta koskevat säännökset eivät ole selkeitä. Lääkelaitoksen mukaan lakiin tulisi lisätä viittaus Lääkelaitokseen lääkkeitä ja terveydenhuollon laitteita ja tarvikkeita koskevien säästöjen valvontaviranomaisena. Myös *Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus* katsoo, että laista tulisi selkeämmin käydä ilmi eri viranomaisten toimivalta säännösten valvonnassa ja pakkokeinojen käytössä.

Teollisuus ja Työntajat sekä *Viestinnän Keskusliitto* kiinnittävät huomiota sananvapauden periaatteeseen ja katsovat, että pykälää tulee selventää siten, että säännös ei mahdollista ennakkollista sisällöllistä valvontaa minkään viranomaisen toimesta.

2.3. Tiedonantovelvollisuus sekä sähköiset tilaukset ja sopimukset

6 §. Yleinen tiedonantovelvollisuus

Sen lisäksi, mitä muualla säädetään tiedonantovelvoitteista, palvelun tarjoajan on pidettävä ainakin seuraavat tiedot palvelun vastaanottajien ja viranomaisten saatavilla niin, että nämä voivat saada tiedot helposti, välittömästi ja pysyvästi:

...

- 4) jos palvelun tarjoaja on merkitty kaupparekisteriin tai muuhun vastaavaan julkiseen rekisteriin, se rekisteri, johon palvelun tarjoaja on merkitty ja palvelun tarjoajan rekisterinumero tai muu vastaava tunniste kyseisessä rekisterissä;

Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että tiedonantovelvollisuutta koskevien 6-8 §:n perusteluissa on todettu selkeästi, että tiedonantovelvollisuus voidaan sopeuttaa päätelaitteen tarjoamiin teknisiin mahdollisuuksiin. Myös pykälätekstiä tulisi tältä osin täsmentää.

Keskusrikospoliisi esittää säädettäväksi, että pysyvällä tarkoitetaan samankaltaista kuuden vuoden säilytysvelvollisuutta kuin kirjanpitolain 2 luvun 10 §:ssä on säädetty tositteiden säilytysvelvollisuudesta.

Keskuskaupakamarin mielestä olisi selkeämpää käyttää 1 momentin 4 kohdassa rekisterinumeron sijasta termejä yritys- ja yhteisötunnus.

Suomen Matkatoimistoalan Liitto katsoo, että lain 6 ja 7 §:n säännökset eivät riitä turvaamaan kuluttajien oikeuksia. Syynä tähän on alaa koskevan erityislainsäädännön puutteellisuus. Liitto katsookin, että lakiehdotuksen hyväksyminen edellyttää myös valmismatkalainsäädännön tarkistamista eräiltä osin.

7 §. Tiedonantovelvollisuus tilausta tehtäessä

Sen lisäksi, mitä muualla säädetään tiedonantovelvoitteista, palvelun tarjoajan on ennen tilauksen tekemistä annettava selvästi, ymmärrettävästi ja yksiselitteisesti ainakin seuraavat tiedot, jolleivät osapuolet, jotka eivät ole kuluttajia, ole toisin sopineet:

- 1) sopimuksen teon tekniset vaiheet;
- 2) tallentaako palvelun tarjoaja tehdyn sopimuksen ja onko se toisen sopimusosapuolen saatavilla;
- 3) tekniset keinot, joilla voidaan tunnistaa ja korjata syöttövirheet ennen tilauksen tekemistä;
- 4) kielet, joilla palvelun tarjoaja on halukas tekemään sopimuksen.

Pääesikunta pyytää tarkistamaan ja vertaamaan 1 momentin sananvalintaa ja rakennetta direktiivitekstiin, koska lakiehdotuksen sananmuodosta pääesikunnan mukaan välittyvä lukijalle harhaanjohtava mielikuva siitä, että palvelun tarjoajana toimiva olisi samalla myös tilauksen tekijä.

Suomen Pankkiyhdistys kiinnittää huomiota siihen, että pykälän soveltuminen rahoituspalveluihin jää epäselväksi, koska rahoitusala ei käytetä tilaus-sanaa. Epäselväksi jää myös tilaus käsitteen suhde sopimusoikeudellisiin käsitteisiin. Viimeksi mainittuun kiinnittää huomiota myös *Keskuskauppakamari* ja *FiCom*. Pykälän 1 momentin 3 kohdan yhteydessä *Suomen Pankkiyhdistys* kiinnittää huomiota tilisiirtolakiin, jonka nojalla pankilla ei ole velvollisuutta tarkistaa maksajan antamien maksuhyteystietojen oikeellisuutta. Ehdotetun 3 kohdan perusteluissa olisi syytä todeta, että syöttövirheiden tunnistus- ja korjausvelvollisuus ei koske tilisiirtoja.

Keskuskauppakamari kiinnittää huomiota siihen, että säännöksestä tai sen perusteluista ei ilmene, mitä oikeusvaikutuksia säännöksen tarkoittamien velvollisuuksien laiminlyönnistä aiheutuu. *Suomen Pankkiyhdistyksen* mukaan perusteluissa tulisi tämän lisäksi täsmentää niitä oikeusvaikutuksia, joita tilauksen tekemiseen halutaan ylipäänsä oikeudellisesti liittää.

Suomen Suoramarkkinointiliitto ehdottaa, että annettava-sanana sijasta käytettäisiin 1-mausta asetettava saataville, koska se vastaisi paremmin tiedonantovelvollisuuden todellista toteuttamista. Myös *FiCom* katsoo, että 7 §:n sananmuoto olisi muutettava vastaamaan 6 §:ää. *Keskuskauppakamarin* mielestä perusteluissa olisi syytä mainita, ettei säännöksessä edellytetä tietojen saatavilla pitämistä sillä viestimellä, jolla palveluja tarjotaan tai toimitetaan.

Viestinnän Keskusliitto tiedustelee, oletetaanko, että vastaanottaja on aina kuluttaja, kun palvelun tarjoaja pitää www-sivuillaan saatavilla esimerkiksi verkkojulkaisua.

(2 mom.) Lisäksi palvelun tarjoajan on ilmoitettava noudattamansa asiaa koskevat käytäntösäännöt sekä annettava tieto siitä, miten näihin sääntöihin voi sähköisesti tutustua, jolleivät osapuolet, jotka eivät ole kuluttajia, ole toisin sopineet. Sopimusehdot on annettava siten, että vastaanottaja voi tallentaa ja toisintaa ne.

Pääesikunta katsoo, että momentissa tulisi käyttää direktiivin 10 artiklan 3 kohdan muotoilua, koska se on selkeämpi kuin työryhmän ehdotus. Myös *Keskuskauppakamari* pitää momentin muotoilua huonona ja ehdottaa sen jakamista kahteen momenttiin.

Teollisuus ja Työnantajat sekä *Viestinnän Keskusliitto* kysyvät, ovatko Julkisen Sanan Neuvoston antamat hyvää journalistista tapaa koskevat ohjeet momentissa tarkoitettuja käytäntösääntöjä. Lausunnonantajat katsovat, että tällaista velvollisuutta ei tule asettaa sähköiselle julkaisutoiminnalle, koska sitä ei ole asetettu perinteisellekään julkaisutoiminnalle.

Keskuskauppakamarin mukaan ja-sana tallentaa ja toisintaa sanojen välissä tulisi korvata tai-sanalla.

Suomen Pankkiyhdistys katsoo, että perusteluissa olisi selkeästi todettava, ettei pykälän sananmuoto edellytä sopimusehtojen lähettämistä erikseen jokaiselle palvelujen vastaanottajalle vaan että niiden asettaminen esimerkiksi internet-sivuille palvelun vastaanottajan saataville riittää.

Markkinointiviestinnän Toimistojen liitto katsoo, että samojen tallennettavuutta ja tulos-tettavuutta koskevien vaatimusten ei tule koskea mobiilia sopimista ja mobiilia etä-

kauppaa, sillä tällaiset vaatimukset heikentäisivät näiden palvelujen kehittymistä Suomessa.

(3 mom.) Pykälän 1 momenttia ja 2 momentin 1 virkettä ei sovelleta sopimukseen, jotka tehdään yksinomaan sähköpostitse tai muulla vastaavalla henkilökohtaisella viestintätavalla.

Kuluttajavirasto/kuluttaja-asiamies sekä *Kuluttajat-Konsumenterna* katsovat, että ehdotuksen perustelut eivät täysin selkeytä momentissa säädetyn poikkeuksen sisältöä (lausuma koskee myös 8 §:n 3 momenttia). Perustelut ovat lausunnonantajien mielestä luettavissa siten, että molemmin puolin sähköpostitse tapahtuva viestintä jää aina tiedonantovelvoitteiden ulkopuolelle ilman, että sähköpostiviestinnältä edellytettäisiin henkilökohtaisuutta. Perusteluista ei myöskään selvästi ilmene, mitä henkilökohtaisuudella tässä yhteydessä tarkoitetaan. Tulkinnanvaraiseksi voi myös jäädä, miten tietojenantovollisuutta on tarkoitus soveltaa esim. tekstiviestipohjaisiin palveluihin. Perusteluja selkiyttäisi lausunnonantajien mielestä huomattavasti se, että perusteluissa todettaisiin, ettei 3 momentin poikkeus koske sähköpostilla, tekstiviestillä tai muulla henkilökohtaisella viestintävälineellä tapahtuvaa viestintää silloin, kun kyseisiä viestintätapoja käytetään osana etämyyntikokonaisuutta.

Myös *Tietosuojavaltuutettu* ja *Suomen Pankkiyhdistys* katsovat, että säännöksen soveltamisala ja tarkoitus jäävät epäselviksi. Pankkiyhdistys kysyy, kuuluuko soveltamisalaan esimerkiksi asiointi, jossa myyjä opastaa puhelimitse samanaikaisesti www-sivuja selaavaa asiakasta, tai asiakkaan nimetylle myyjälle myyjän henkilökohtaiseen viestintävälineeseen lähettämä sms-tekstiviesti tai sähköpostiviesti.

8 §. Tilauksen tekeminen

Jos tilaus tehdään teknisiä keinoja käyttäen, sovelletaan seuraavia periaatteita, jolleivät osapuolet, jotka eivät ole kuluttajia, ole toisin sopineet:

- 1) palvelun tarjoajan on viivytyksettä ja sähköisessä muodossa ilmoitettava vastaanottaneensa tilauksen;
- 2) tilaus ja vastaanottoilmoitus katsotaan vastaanotetuksi, kun se on sen osapuolen käytettävissä, jolle se on osoitettu.

Palvelun tarjoajan on annettava vastaanottajalle mahdollisuus käyttää asianmukaisia, tehokkaita ja helppokäyttöisiä teknisiä keinoja, joiden avulla vastaanottaja voi tunnistaa ja korjata syöttövirheet ennen tilauksen tekemistä, jolleivät osapuolet, jotka eivät ole kuluttajia, ole toisin sopineet.

Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ja 2 momenttia ei sovelleta sopimukseen, jotka tehdään yksinomaan sähköpostitse tai muulla vastaavalla henkilökohtaisella viestintätavalla.

Useat lausunnonantajat (*Keskuskauppakamari*, *FiCom*, *Suomen Pankkiyhdistys*, *Suomen Posti* ja *Suomen Suoramarkkinointiliitto*) katsovat, että perusteluissa tulee selvittää ehdotetun sääntelyn suhdetta sopimuksen syntymistä koskeviin säännöksiin. Epäselvää on esimerkiksi, miten tilaus sijoittuu sopimusoikeudelliseen käsitteistöön tai syntyykö sopimus, vaikka vahvistusilmoitusta ei annettaisi.

Suomen Pankkiyhdistyksen mukaan perusteluissa esitetty tulkinta, jonka mukaan erillistä vahvistusilmoitusta ei tarvitse antaa, kun palvelu suoritetaan viipymättä, olisi siirrettävä pykälätasolle.

Keskuskauppakamarin mukaan perusteluissa olisi otettava kantaa siihen, riittääkö vastaanottoilmoitukseksi palvelun käyttäjän omassa verkkopalvelussa saatavilla oleva tieto siitä, että toimeksianto on tehty. *FiCom, Mainostajien liitto* sekä *Teollisuus ja Työnantajat* katsovat, että tiedon saatavilla olon tulisi riittää.

Esityksessä olisi *Keskuskauppakamarin, Suomen Pankkiyhdistyksen* ja *Suomen Postin* mukaan myös täsmennettävä 7 ja 8 §:n soveltamista silloin, kun kyse on puitesopimuksen nojalla tehtävistä toimeksiannoista.

9 §. *Sopimusta koskevien muotovaatimusten täyttäminen sähköisesti*

Jos sopimus on lain mukaan tehtävä kirjallisesti, vaatimuksen täyttää myös sellainen sähköinen sopimus, jonka sisältöä ei voida yksipuolisesti muuttaa ja joka säilyy osapuolten saatavilla. Jos sopimus on lain mukaan allekirjoitettava, vaatimuksen täyttää [sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa (xx/xx) tarkoitettu kehittynyt] sähköinen allekirjoitus.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee vastaavasti sopimussuhteeseen liittyviä osapuolten ilmoituksia ja muita toimenpiteitä, joiden on lain mukaan oltava kirjallisia tai allekirjoitettuja.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta perhe- tai jäämistöoikeudelliseen sopimukseen eikä sellaiseen sopimukseen tai siihen liittyvään toimenpiteeseen, jonka tekemiselle on laissa säädetty muita muotovaatimuksia.

Useat lausunnonantajat (*FiCom, Finnet-liitto Keskuskauppakamari, Suomen Pankkiyhdistys, Suomen Suoramarkkinointiliitto* sekä *Teollisuus ja Työnantajat*) katsovat, että säännöksessä ei tule edellyttää kehittyneitä sähköistä allekirjoitusta. Vaatimusta pidetään ylimitoitettuna, minkä lisäksi korostetaan, että direktiivi tai kansallinen laki sähköisistä allekirjoituksista eivät sitä myöskään edellytä. Perusteluissa tulisi viitata Suomessa voimassa olevaan muotovapauden ja vapaan todistelun periaatteeseen.

Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta kiinnittää huomiota siihen, että pykälä koskee vain lakiin perustuvia muotovaatimuksia. Osapuolten keskenään sopimien muotovaatimusten osalta tiedekunta pitää tarkoituksenmukaisena omaksua oikeustapauksessa KKO 1998:75 noudatettu linja, jonka mukaan muotovaatimusten täyttämiseksi ei aseteta kovin korkeita edellytyksiä.

Lisäksi tiedekunta kiinnittää huomiota siihen, että on epäselvää, mitä tarkoittaa vaatimus ”viestiä ei voida yksipuolisesti muuntaa ja että se säilyy osapuolten saatavilla”. *Suomen Pankkiyhdistyksen* mukaan edellytyksen tulisi täyttää vakioehtojen käyttäminen, jos ne ovat helposti saatavilla www-sivuilla ja palvelun vastaanottaja voi ne joko tulostaa tai tallentaa omalle päätelaitteelleen.

Valtiovarainministeriön budjettiosaston näkemyksen mukaan olisi harkittava sitä, että myös kiinteistökaupassa voitaisiin tulevaisuudessa soveltaa sähköisiä sopimusmenettelyitä ja tehdä sopimukset sähköisesti.

2.4. Välittäjänä toimivien palvelun tarjoajien vastuuvapaus

10 §. Vastuuvapaus tiedonsiirto- ja verkkoyhteyspalveluissa

Kun tietoyhteiskunnan palvelu muodostuu palvelun vastaanottajan toimittamien tietojen siirrosta viestintäverkossa tai verkkoyhteyden tarjoamisesta, palvelun tarjoaja ei ole vastuussa siirrettyjen tietojen sisällöstä, jos hän:

- 1) ei ole siirron alkuunpanija;
- 2) ei valitse siirron vastaanottajaa;
- 3) ei valitse eikä muuta siirrettäviä tietoja.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun siirtoon tai yhteyden tarjoamiseen liittyvät toiminnot käsittävät siirrettyjen tietojen automaattisen, tilapäisen ja lyhytaikaisen tallentamisen sikäli kuin tallentamisessa on kysymys yksinomaan siirron suorittamisesta eikä tallentamisen kesto ylitä siirtoon tarvittavaa kohtuullista aikaa.

Valtakunnansyyttäjän virasto katsoo, että palvelun tarjoajan vastuu on jätetty hyvin suppeaksi. Viraston mukaan palvelujen tarjoajalla tulisi olla aina velvollisuus estää lainvastaisen aineiston saanti, kun hän tosiasiallisesti tietää siitä. Virasto ehdottaa, että kaikkia palveluntarjoajia tulisi koskea 12 §:n säännös. Lisäksi virasto katsoo, että palvelun tarjoajille tulisi asettaa velvollisuus säilyttää toimitetun verkkoviestin lähettäjän selvittämiseksi tarvittavat tiedot.

Viestinnän Keskusliitto ehdottaa, että 10 ja 11 §:n 1 momentteihin lisätään edellytykseksi, että välittäjänä toimiva palvelun tarjoaja ei puutu siirrettäviin tietoihin. Lisäyksellä korostettaisiin liiton mielestä sitä, että kenelläkään muulla kuin sisällöstä vastaavalla taholla ei ole oikeutta eikä velvollisuutta puuttua tietoverkossa välitettävään ja väliaikaisesti tallennettavaan sisältöön. Liitto katsoo lisäksi, että 10-13 §:t eivät ole terminologisesti onnistuneita, sillä pykälissä käytetään ilmaisua ”tieto” tarkoittaen ilmeisesti sisältöä. Liitto ehdottaa, että ilmaisu muutetaan tai vaihtoehtoisesti lisätään ”tietoja” sanan jälkeen sana ”viestejä”.

11 §. Vastuuvapaus tallennettaessa tietoja välimuistiin

Kun tietoyhteiskunnan palvelu muodostuu palvelun vastaanottajan toimittamien tietojen siirrosta viestintäverkossa, palvelun tarjoaja ei ole vastuussa tietojen sisällöstä sellaisen automaattisen, tilapäisen ja lyhytaikaisen tallennuksen osalta, jonka yksinomaisena tarkoituksena on tehostaa tietojen siirtämistä edelleen muille palvelun vastaanottajille heidän pyynnöstään, jos hän:

- 1) ei muuta tietoja;
- 2) noudattaa tietoihin pääsyä koskevia ehtoja;
- 3) noudattaa tiedon päivitystä koskevia sääntöjä, jotka on määritelty toimialalla laajalti hyväksytyllä ja käytetyllä tavalla;
- 4) ei puutu toimialalla laajalti hyväksytyyn ja käytetyn teknologian lailliseen käyttöön saadakseen tietoja tallennetun tiedon käytöstä;
- 5) toimii viipymättä tallentamansa tiedon poistamiseksi tai sen saannin estämiseksi saatuaan tosiasiallisesti tietoonsa sen, että tieto on poistettu sieltä, missä se alun perin verkossa oli, tai että sen saanti on estetty taikka että tuomioistuin tai muu toimivaltainen viranomais on määrännyt poistamaan tiedon tai estämään sen saannin.

Valtakunnansyyttäjän virasto viittaa pykälän osalta 10 §:stä tehtyihin huomioihin.

Helsingin käräjäoikeus pitää 4 kohdan muotoilua epäonnistuneena. Kohdalla tarkoitetaan käräjäoikeuden mukaan, että palvelun tarjoaja ei saa estää yleisesti hyväksytyn teknologian laillista käyttöä, jolla pyritään saamaan esimerkiksi tilastotietoa käyntien lukumäärästä tietyillä tilastosivuilla.

Elisa Communications katsoo, että jos 11 tai 12 §:ssä tarkoitettu tietoisuus merkitsee poikkeamista siitä, minkälainen tietoisuus tarvitaan rikosoikeudelliseen vastuuseen, tarvittaisiin siitä ehdottomasti tarkempi määrittely. Elisa kysyy, onko operaattorilla esim. velvollisuus valvoa, että poistettu kuva ei ilmesty heti uudelleen palvelimelle, ehkä uudella nimellä tai hieman muutettuna, ja kuinka pitkään tietoisuus on ”voimassa”.

12 §. Vastuuvapaus tietojen tallennuspalveluissa

Kun tietoyhteiskunnan palvelu sisältää palvelun vastaanottajan (sisällön tuottaja) toimittamien tietojen tallentamisen tämän pyynnöstä, palvelun tarjoaja ei ole vastuussa tallennettujen tietojen sisällöstä, jos hän toimii viipymättä tallentamansa tiedon saannin estämiseksi:

- 1) saatuaan tietoonsa sitä koskevan tuomioistuimen määräyksen taikka, jos kysymyksessä on tekijänoikeuden loukkaaminen, saatuaan 18 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen;
- 2) saatuaan muuten tosiasiallisesti tietoonsa sen, että hänen tallentamissaan tiedoissa on rikoslain (39/1889) 17 luvun 18 §:ssä tarkoitettu sukupuolisiveellisyttä loukkaava kuva tai rikoslain 11 luvun 8 §:ssä tarkoitettua kiihottamista kansanryhmää vastaan.

Edellä 1 momenttia ei sovelleta, jos sisällön tuottaja toimii palvelun tarjoajan johdon tai valvonnan alaisena.

Tekijänoikeuden haltijoita edustavat tahot (*Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus, Business Software Alliance, Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex, Kopiosto, Suomen peliohjelmisto- ja multimediateollisuus – FIGMA, Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat ÄKT* sekä *Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto*) katsovat, että ehdotettu 1 momentin 1 kohta on direktiivin vastainen. Direktiivi ei lausunnonantajien mielestä mahdollista palvelun tarjoajan vapauttamista kaikilta osin vastuusta ryhtyä oma-aloitteisesti toimiin oikeudenloukkauksen ehkäisemiseksi. Lisäksi lausunnonantajat katsovat, että ehdotettu säännös olisi oikeuspoliittisesti epäkorrekti, koska se kannustaisi sulkemaan silmät lainvastaisuuksilta ja muodostaisi esteen verkkokaupan kehittymiselle. Lausunnonantajat ehdottavat, että säännöstä muutettaisiin siten, että aineiston poistamisvelvollisuus olisi myös, jos palvelun tarjoaja muutoin tulee tietoiseksi tosiasioista tai olosuhteista, joiden perusteella toiminnan tai tietojen laittomuus on ilmeistä. Jos näin ei kuitenkaan tehdä, ehdottaa Business Software Alliance, että palvelun tarjoajalle asetettaisiin velvollisuus ilmoittaa poliisille muulla tavalla tietoonsa saamista palvelun vastaanottajan laittomiksi väitetyistä toimista.

Ehdotettua 1 momentin 2 kohdan erityissäännöstä palvelun tarjoajan velvollisuudesta omasta aloitteestaan poistaa aineisto, joka sisältää kiihotusta kansanryhmää vastaan taikka lapsia, väkivaltaa tai eläimeen sekaantumista koskevia pornografisia kuvia, kannattavat nimenomaisesti *opetusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö* ja *Telehallintokeskus*.

Liikenne- ja viestintäministeriö viittaa 1 momentin 2 kohdan perusteluihin, joiden mukaan palvelun tarjoajan oma-aloitteinen estämisvelvollisuus koskee selvästi lainvastaista

aineistoa, ja katsoo, että seikka olisi syytä tuoda esiin myös lakitekstissä. *Helsingin kärjäoikeus* pitää erityissäännöstä liian kasuistisena ja esittää ehdotetun kaltaisen säännöksen sijasta esimerkkiluettelon sisältävän yleissäännöksen laatimista aineistosta, jonka levittäminen olisi estettävä ilman viranomaisen määräystäkin.

Operaattorit (*Elisa Communications, Finnet-liitto, Sonera, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom*) pitävät ehdotettua erityissäännöstä ongelmallisena, koska ne joutuisivat tuomioistuimen asemaan vaikeissa laintulkintakysymyksissä. Säännös myös johtaisi niiden mukaan siihen, että aineistoa poistettaisiin palvelimelta löyhin perustein sananvapautta loukaten. Operaattorit katsovatkin, että aineiston poistamisesta päättämisen tulisi kuulua tuomioistuimelle tai muulle viranomaistaholle. Tuomioistuin- tai muuta viranomaismenettelyä kannattavat myös *Keskuskauppakamari, Suomen Suoramarkkinointiliitto* sekä *Teollisuus ja Työnantajat*. *Viestinnän Keskusliitto* mielestä olisi harkittava, olisiko tuomioistuin se ainoa taho, joka voisi päättää, onko rikoslain 11 luvun 8 §:ssä tarkoitettu rikos tapahtunut. Ehdotettu sääntely on liiton mielestä sananvapauden toteutumisen kannalta vaarallista.

Ehdotetun pykälän yhteydessä olisi *Tietosuojavaltuutetun* mukaan syytä arvioida, mikä on se vastuu, josta palvelun tarjoajat vapautetaan. Lisäksi Tietosuojavaltuutettu kiinnittää huomiota siihen, että henkilötietojen käsittelyä ulkoistetaan nykyisin entistä enemmän ja että henkilötietolain 5 §:n mukaan myös tällaisella rekisterinpitäjän lukuun toimivalla itsenäisellä elinkeinonharjoittajalla on pykälän mukainen huolellisuusvelvollisuus. Ehdotettu 12 §:n muotoilu puolestaan mahdollistaisi tietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan vastuuvapauden tällaiselle elinkeinonharjoittajalle.

FiCom katsoo, että säännöksen soveltamisalaa tulisi selventää perusteluissa. Selventäminen on *FiComin* mukaan tärkeää, koska säännöksen piiriin kuulumisen tarkoittaa käytännössä muun muassa yhteydenottoihin tarvittavan toimintamenettelyn luomista. Useissa tietoyhteiskunnan palveluissa tallennetaan käyttäjän pyynnöstä tietoja, esimerkiksi useissa sähköisen kuluttajakaupan palveluissa, mutta monissa näissä palveluissa ei kuitenkaan aktualisoidu laittoman aineiston alasajoon liittyvä problematiikka.

Markkinointiviestinnän Toimistojen Liitto pitää sekaannusta aiheuttavana ilmaisua ”tietojen tallennuspalvelu” ja ehdottaa sen sijaan ilmaisia ”tiedon säilytyspalvelu” tai ”isännöintipalvelu”.

Viestinnän Keskusliiton mukaan lain käyttäjälle jää epäselväksi, mitä sisällön tuottajalla tarkoitetaan. Liiton mielestä laissa tulisi käyttää erikseen sanoja palvelun vastaanottaja ja sisällöntuottaja sekä määritellä myös jälkimmäinen käsite 2 §:ssä.

2.5. Tuomioistuinmenettely

13 §. *Tietojen saannin estämistä koskeva hakemus tuomioistuimelle*

Tuomioistuin voi syyttäjän, tutkinnanjohtajan tai sen hakemuksesta, jonka oikeutta asia koskee, vastapuolta kuulemattakin määrätä 12 §:ssä tarkoitettun palvelun tarjoajan estämään tallentamansa tiedon saannin, jos on ilmeistä, että tieto on sisällöltään lainvastainen tai että se on lainvastaisesti saatavilla viestintäverkossa. Tuomioistuimen on käsiteltävä hakemus

kiireellisesti. Määräyksen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko.

Valtakunnansyyttäjän virasto katsoo, että ehdotettua parempi otsikko olisi ”Tietojen saannin estämistä koskeva määräys”, koska pykälässä puhutaan nimenomaan määräyksestä. Lisäksi viraston mukaan perusteluissa tulisi mainita myös syyttäjien päivystysjärjestelmä, koska syyttäjä voi tehdä pykälän mukaisen hakemuksen.

Tekijänoikeuden haltijoita edustavat tahot (*Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus, Business Software Alliance, Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex, Kopiosto, Suomen peliohjelmisto- ja multimediatekijänoikeusyhdistys FIGMA, Suomen Ääni- ja kuvatallennetuottajat ÄKT sekä Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto*) viittavat 9.4.2001 hyväksytyyn tekijänoikeuksista tietoyhteiskunnassa annetun direktiivin 8 artiklan 3 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että oikeudenhaltijoilla on mahdollista hakea väliaikaismääräystä sellaista välittäjää vastaan, joiden palveluita kolmas osapuoli käyttää tekijänoikeuden tai lähioikeuden rikkomiseen. Lausunnonantajat katsovat, että artiklan vaatimukset tulee ottaa huomioon jo tämän lainsäädäntöhankkeen yhteydessä ja ehdottavat 13 §:n soveltamisalan laajentamista koskemaan myös lakiehdotuksen 10 ja 11 §:ää. Lisäksi lausunnonantajat katsovat, että vähintään säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi mainita, että määräys voidaan antaa myös silloin, kun ei tiedetä, kuka sisällön tarjoaja on.

Suomen Asianajajaliitto ja Suomen Teollisoikeudellinen Yhdistys katsovat aiheelliseksi herättää keskustelua siitä, onko ehdotettu erityismenettely tarpeellinen vai voitaisiinko voimassa olevaa turvaamistoimia koskevaa lainsäädäntöä soveltaen taata riittävän tehokkaat oikeusturvakeinot myös verkkoliiketoiminnassa. Jos erityismenettelyyn kuitenkin päädytään, katsovat lausunnonantajat, että vastapuolta kuulematta tehdyn päätöksen täytäntöönpanon edellytykseksi tulisi säätää hakijan velvollisuus asettaa riittävä vakuus vastapuolelle menettelystä mahdollisesti aiheutuvan vahingon korvaamiseksi. Myös *Helsingin käräjäoikeus* esittää harkittavaksi vakuuden asettamisvelvollisuutta.

Teollisuus ja Työnantajat kiinnittää huomiota siihen, että uudella menettelyllä sähköinen viestintä asetettaisiin eri asemaan kuin painettu viestintä: painetun aineiston osalta voidaan vasta jälkikäteen todeta mahdollinen rikos, kun taas ehdotetun säännöksen nojalla niin voidaan jo tehdä etukäteen ja estää siten perustuslain 12 §:n vastaisesti tiedon saatavilla pitäminen.

Viestinnän Keskusliitto pitää vakavana ongelmana pykälässä sitä, kuka on oikeutettu tekemään hakemuksen tietojen saannin estämiseksi. Henkilö, joka subjektiivisen näkemysensä perusteella kokee itsensä loukatuksi sähköisessä verkkojulkaisussa, voisi ehdotuksen mukaan tehdä hakemuksen tiedon saatavilla pitämisen estämiseksi. Liitto katsoo, että ehdotus on ristiriidassa sananvapauden käyttämisen kanssa, sillä hakija ja sitä kautta myös tuomioistuin voisi toimia perustuslain 12 §:n sananmuodon ja hengen vastaisesti estäessään tiedon saatavilla pitämisen. Edellä kuvattu ongelmaa koskee liiton mielestä myös 16 §:ää.

Helsingin käräjäoikeus toteaa, että ehdotettu sääntely muistuttaa OK:n 7 luvun turvaamistoimia. Käräjäoikeuden mukaan ehdotuksen puutteita voisi parantaa säännös, jonka mukaan menettelyssä olisi soveltuvin osin noudatettava mainitun luvun säännöksiä.

Käräjäoikeuden mukaan ehdotettu momentin sananmuoto jättää epäselväksi, onko vastapuolen kuuleminen tarkoitettu pääsäännöksi vai poikkeukseksi, ja olisiko tuomioistuimen varattava vastapuolelle tilaisuus vastata hakemukseen määräyksen antamisen jälkeen, mutta ennen syytteen tai korvauskanteen nostamista. Käräjäoikeuden mukaan säännöksestä tulisi käydä myös ilmi, kuka huolehtii määräyksen ja sakon uhan tiedoksiannosta. Käräjäoikeuden mukaan yksityisoikeudellisten tapausten osalta voisi olla tarkoituksenmukaisinta ja tehokkainta, että hakija itse huolehtii tiedoksiannosta.

Helsingin käräjäoikeus katsoo lisäksi, että käytetty ilmaisu ”on ilmeistä” poikkeaa turvaamistoimiasäännöksissä tavanomaisesti käytetyistä sanonnoista ja saattaa nostaa uuden säännöksen soveltamiskynnyksen liian korkeaksi. Myös *Keskusrikospoliisi* kiinnittää huomiota ehdotettuun sananmuotoon ja esittää ilmeistä sanan korvaamista esitutkintalaissa ja pakkokeinolaissa käytetyllä sanalla ”todennäköistä”.

Lääkelaitos katsoo, että myös valvovalla viranomaisella tulisi olla momentin nojalla mahdollisuus tehdä tietojen saannin estämistä koskeva hakemus tuomioistuimelle.

(2 mom.) Määräys raukeaa, jos sen perusteena olevasta rikoksesta ei nosteta syytettä tai, jos kysymys on korvausvastuusta, panna vireille kannetta neljän kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskuksen sekä muiden tekijänoikeuden haltijoita edustavien lausunnonantajien mukaan lain nojalla tulisi olla mahdollisuus antaa toistaiseksi voimassa oleva määräys tapauksissa, joissa oikeudenloukkaajan henkilöllisyyttä ei saada selvitettyksi. Jollei ehdotusta muuteta, tullaan tuomioistuinta rasittamaan yhä uudelleen samojen oikeudenloukkausten vuoksi.

Keskusrikospoliisin ja tekijänoikeuden haltijoita edustavien lausunnonantajien mukaan momentissa tarkoitettua määräaikaa tulisi voida pidentää. Keskusrikospoliisi esittää seuraavaa sananmuotoa: ”Tuomioistuin saa syyttäjän, tutkinnanjohtajan tai sen hakemuksesta, jonka oikeutta asia koskee, edellä tarkoitettuna määräaikana tekemästä pyynnöstä pidentää tätä aikaa korkeintaan neljäksi kuukaudeksi kerrallaan.” *Business Software Alliancen* mukaan rikosasioissa väliaikaismääräyksen tulisi olla voimassa toistaiseksi siihen saakka, kunnes tuomioistuin on antanut asiassa päätöksen, esitutkinta on päätetty lopettaa tai syyttäjä on tehnyt syyttäjättämisspätöksen.

(3 mom.) Tuomioistuimen määräykseen saa hakea erikseen muutosta valittamalla. Määräystä on kuitenkin noudatettava, kunnes valitus on ratkaistu. Syytteen nostamisen tai kanteen vireillepanon jälkeen määräyksen voimassaolosta oikeudenkäynnin aikana päättää asiaa käsittelevä tuomioistuin.

Helsingin käräjäoikeus kiinnittää huomiota siihen, että momentista ei ilmene, milloin tyytymättömyyden ilmoittamis- ja valitusaika alkaa, jos päätös on annettu asianosaista kuulematta.

2.6. Ilmoitusmenettely

16 §. Tekijänoikeutta loukkaavan aineiston saannin estäminen

Tekijänoikeuden haltija tai hänen edustajansa voi vaatia 12 §:ssä tarkoitettua palvelun tarjoajaa estämään tekijänoikeutta loukkaavan aineiston saannin myös siten kuin tässä pykälässä ja 18-20 §:ssä säädetään.

Vaatimus on esitettävä ensin sille sisällön tuottajalle, jonka toimittama aineistoa vaatimus koskee. Jos sisällön tuottajaa ei voida tunnistaa tai jos hän ei viipymättä poista aineistoa tai estä sen saantia, vaatimus voidaan tehdä palvelun tarjoajalle 18 §:ssä säädettyllä ilmoituksella.

2.6.1. Yleistä

Elinkeinoelämää edustavat tahot (*Elisa Communications, Finnet-liitto, Kaupan Keskusliitto, Keskuskauppakamari, Mainostajien Liitto, Palvelutyönantajat, Sonera, Suomen Pankkiyhdistys, Suomen Posti, Suomen Suoramarkkinointiliitto, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto, Suomen Yrittäjät, Teollisuuden ja työnantajain keskusliitto TT, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ja Viestinnän Keskusliitto*) katsovat, että tekijänoikeudellisia loukkauksia koskeva erityismenettely tulee poistaa ehdotuksesta. Perusteluna tuodaan esiin muun muassa seuraavaa:

- Kolmiportainen menettely synnyttäisi verkkoliiketoimintaan monimutkaisen ja epätasapuolisen järjestelmän, mikä olisi vastoin hallitusohjelman mukaista tavoitetta luoda suotuinen säädösympäristö verkkoliiketoiminnalle.
- Viranomaisen ilmoitukseen perustuva tehokas ja nopea aineiston poistaminen verkosta palvelisi parhaiten kaikkien osapuolten etuja.
- Kaiken laittoman aineiston poistamisen tulee tapahtua tuomioistuinmenettelyn kautta, sillä tällainen menettely edesauttaa oikeudenomistajien oikeusturvaa ja luo varmuutta menettelylle.
- Tekijänoikeudelliseen suojaan liittyy usein tulkinnallisia kysymyksiä, esimerkiksi teostason suhteen. Mietinnön väitteet siitä, että verkossa tapahtuvat tekijänoikeusloukkaukset olisivat tavallisesti piratismia, eivät vastaa käytäntöä. Myöskään tekijänoikeuden haltija ei ole aina helposti pääteltävissä. Työntekijä tai freelancer-toimittaja saattaa esimerkiksi väittää, että hänellä on tekijänoikeus aineistoon, vaikka tekijänoikeudet olisivat tosiasiaa siirtyneet kustantajalle.
- Palvelun tarjoajaa ei tule saattaa välikappaleeksi sisällön tuottajan ja tekijänoikeuden haltijan välisiin riitoihin.
- Ei ole perusteltua syytä käsitellä tekijänoikeuksia eri tavalla kuin muita immateriaalioikeuksia, joiden osalta ei ole esitetty vastaavaa suojaa. Ehdotus lisää oikeudellista epävarmuutta muun muassa siitä syystä, että tekijänoikeuden haltijoiden yksilöinti luotettavasti on huomattavasti hankalampaa kuin useiden muiden teollisoikeuksien osalta.
- Toisin kuin mietinnössä todetaan, tosiasiallisesti tekijänoikeuden käyttäminen liittyy usein sananvapauden käyttämiseen.
- Epäselväksi jää, miksi lainsäätäjällä haluaa suosia tekijänoikeusbisnestä tallennuspalvelujen tarjoajan kustannuksella ja asettaa tekijänoikeuden loukkaukset eri asemaan kuin muut loukkauksen tai rikosten muodot.
- Tekijänoikeusdirektiiviin perustuva sääntely on tulossa, turvaamistoimimahdollisuus on jo olemassa. Erityismenettelyä tekijänoikeuksia varten ei tarvita val-

- misteilla olevaan lakiin, etenkin kun tekijänoikeusjärjestöjen mukaan lähes kaikki tapaukset selviävät suorilla yhteydenotoilla sisällön tuottajaan.
- Ilmoitusmenettelyn toteuttamisesta aiheutuisi operaattoreille kustannuksia, joita tekijänoikeuden haltija ei olisi velvollinen korvaamaan edes suoranaisten tietojen poistamisesta aiheutuvien kulujen osalta. Ehdotus ei edistä tältä osin sähköistä kaupankäyntiä, vaan aiheuttaa kustannuspaineita loppukäyttäjähintoihin. Palveluntarjoajat saavat jopa joutua pohtimaan, onko asiakkailta vaadittava vakuuksia siltä varalta, että palvelun tarjoajalle aiheutuu kuluja tekijänoikeuden haltijoiden ilmoitusmenettelyn vuoksi. Suurin osa asiakkaista toimii asianmukaisesti, joten vakuuksien vaatiminen kaikilta asiakkailta hidastaisi sähköisen kaupankäynnin edistymistä.
 - Menettely voisi tarkoittaa suuria määriä linkkeihin kohdistuvia alasottopyyntöjä. Linkkien oikeudellinen asema ei ole selvä ja ottaen huomioon linkkien tekijät käyttäjäryhmänä vastineita käyttäjiltä ei todennäköisesti tulisi. Näin internetistä poistettaisiin suuria määriä laillista tai ainakin laittomaksi toteamatonta materiaalia systemaattisesti kajoten internetin perusrakenteeseen, linkkien käyttöön.
 - Tekijänoikeuden erityisaseman tueksi on viitattu olemassa oleviin aineiston poistamista koskeviin sopimuksiin. Tällaisia sopimuksia on kuitenkin vain yksi ja sitäkin on käytetty sen neljän vuoden voimassaoloaikana vain kaksi kertaa. Tämä osoittaa selvästi, että tarvetta erityismekanisminne ei ole.

Kauppa- ja teollisuusministeriö yhtyy elinkeinoelämän edustajien lausunnoissa esitettyyn huoleen siitä, että ehdotettu sääntely synnyttäisi sähköiseen liiketoimintaan liian monimutkaisen järjestelmän ja esittää vielä harkittavaksi, onko tarpeen luoda erillistä menettelyä tekijänoikeudellisesti suojattua aineistoa varten. Viranomaisista *Keskusrikospoliisi* ja *Kilpailuvirasto* katsovat, että tekijänoikeuksien erityiskohtelu muuhun lainvastaiseen aineistoon nähden ei ole perusteltua. Lisäksi lausunnonantajista *Suomen Asianajajaliitto* ja *Suomen Teollisoikeudellinen Yhdistys* katsovat, että tekijänoikeuksien erityiskohtelu ei ole perusteltua erityisesti muihin immateriaalioikeuksiin nähden ja että ehdotettu tuomioistuinmenettely tarjoaa riittävän ja tehokkaan keinon puuttua kaikkien immateriaalioikeuksien loukkauksiin verkossa. Menettely voisi näiden lausunnonantajien mukaan myös johtaa tilanteisiin, joissa sisällöntuottajan ja palveluntuottajan oikeusturva ei ole riittävällä tavalla huomioitu. Ehdotus on myös vastoin pyrkimystä tavoitella mahdollisimman selkeitä ja yksiselitteisiä ratkaisuja lainsäädännössä.

Erityismenettelyä kannattavat tekijänoikeuden haltijoita edustavat tahot (*Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus, Business Software Alliance, Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex, Kopiosto, Suomen peliohjelmisto- ja multimediateollisuusyhdistys – FIGMA, Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat ÄKT* sekä *Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto*). Perusteina tuodaan esiin muun muassa seuraavaa:

- Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeuksien julistuksen mukaan jokaisella on oikeus niiden henkisten ja aineellisten etujen suojelemiseen, jotka johtuvat hänen luomastaan tieteellisestä, kirjallisesta tai taiteellisesta tuotannosta. Tekijänoikeudet ovat niin ikään osa sitä varallisuutta, jotka saavat Suomen perustuslain mukaista omaisuuden suojaa.
- Tekijänoikeusteollisuuden arvo Suomessa oli vuonna 1997 n. 26 mrd mk ja osuus kansantuotteesta 4,13 %, kun se vuonna 1988 oli 2,92 %. Tekijänoikeuksien merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa on vahvassa nousussa.

- Jos ja kun tekijänoikeuksien edustama varallisuusarvo halutaan siirtää direktiivin tavoitteiden ja hallitusohjelman määrittelemän suotuisan säädösympäristön mukaisesti toimivaan verkkotalouteen, edellyttää se tehokasta ja nopeata mahdollisuutta puuttua oikeudenloukkauksiin. Tekijänoikeuksien osalta tuomioistuimen käyttö olisi hidasta, kallista ja direktiivin vastaista.
- Ilmoitusmenettelyn käyttö on kaikkien osapuolten kannalta positiivinen asia. Viranomaisvaiheen puuttuminen säästää kuluja, resursseja ja aikaa. Oikeusturvatekneena menettelyssä on säädetty sisällön tuottajalle mahdollisuus vastustaa tiedon poistamista antamalla vastine, jolloin aineisto palautuu verkkoon ja se voidaan poistaa uudelleen vain tuomioistuimen päätöksellä tai osapuolten sopimuksella. Lisäksi väärän tiedon antaneelle on säädetty ankara vahingonkorvausvelvollisuus. Ilmoitusmenettely ei siis ole oikeuksia heikentävä tai toista osapuolta vahingoittava menettely.
- Tekijänoikeutta loukkaavat aineistot avoimissa verkoissa aiheuttavat merkittäviä taloudellisia menetyksiä oikeudenhaltijoille. Ilmoitusmenettely on ainoa tapa, jolla luvaton aineisto saadaan riittävän nopeasti pois palvelimelta.
- Tekijänoikeusloukkaukset ovat tietysti mielessä poikkeusasemassa muista tietoverkoissa välitettävistä sisältöihin kohdistuvista rikoksista. Ne on yleensä helppo todeta, ja usein loukkauksen keskeytymisellä on oikeudenhaltijalle taloudellinen merkitys. Vahingon aiheuttaneen tiedon leviäminen nopeasti ja maantieteellisesti laajalle suurentavat vahinkoa ja edellyttävät siksi tehokkaita ehkäisykeinoja. Myös direktiivin 18 artikla edellyttää jäsenvaltioilta tehokkaita oikeussuojakeinoja.
- Mietintöön liitetyn eriävän mielipiteen mukaan tekijänoikeuden käyttäminen liittyy usein tosiasiallisesti sananvapauden käyttämiseen. Tämä näkemys ei saa tukea sananvapaustoimikunnan mietinnöstä, eikä muistakaan oikeuslähteistä. Mielipiteessä ei millään tavalla perustella kyseistä näkemystä.
- Eriävässä mielipiteessä tuodaan esiin tekijänoikeuksiin liittyvänä tulkintaongelmana esimerkiksi teoskynnysten arviointi. Tämä tulkintaongelma ei kuitenkaan milloinkaan tule ehdotuksen mukaan rasittamaan palvelun tarjoajia. Palvelun tarjoajan ei kuulu eikä pidä suorittaa kyseistä tulkintaa, vaan se saa vastuuvapauden poistamalla aineiston oikeudenhaltijoilta tulevan ilmoituksen johdosta tai tultuaan tietoiseksi ilmeisestä oikeudenloukkauksesta. Ehdotettu korvausvelvollisuus tulee puolestaan tehokkaasti ehkäisemään vääriä ilmoituksia.
- Tekijänoikeuksien osalta tulkintaongelmia ei tule olemaan. Kyseessä ovat oikeudenhaltijoiden yksinoikeudet. Kysymys on yksinkertaisesti siitä, että lupa teosten käyttöön on joko myönnetty tai sitten ei. Tuomioistuinten rasittaminen oikeudellisesti selvillä asioilla lisäisi merkittävästi byrokratiaa, rasittaisi turhaan tuomioistuimia ja söisi ylipäätään arvokkaita resursseja oikeuslaitokselta.
- Eriävässä mielipiteessä vähätellään nykyisin voimassa olevaa sopimusta oikeudenhaltijaa loukkaavan materiaalin poistamisesta. Sopimuksella on itsessään ollut merkittävä yleisestävä vaikutus ja sillä lienee ollut vaikutuksensa myös operaattorin ja palvelun vastaanottajan keskinäisiin sopimusehtoihin.
- Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus lähetti vuonna 2000 oikeudenhaltijoiden lukuun noin 500 ilmoitusta koskien tekijänoikeudellisesti suojatun materiaalin levittämistä internetissä. Vuonna 1999 poistokehotuksia lähetettiin noin 300 kappaletta. Ei voitane puhua ongelman vähäisyydestä. Tyypillistä loukkaustapauksissa on ollut, että ne ovat pääosin keskittyneet muutaman palvelun tarjoajan asiakaskuntaan. Mikäli näiden palvelun tarjoajien ja oikeudenhaltijoiden

välillä olisi ollut sopimusta luvattoman materiaalin poistamisesta, olisi sitä epäilemättä käytetty runsaasti.

- Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus on valvonnassaan noudattanut ilmoitusmenettelyä. Kokemukset menettelyn toimivuudesta ovat hyviä.

Opetusministeriö pitää tärkeänä, että ilmoitusmenettelyä koskevat säännökset mahdollistaisivat tekijänoikeuden loukkauksen nopean estämisen ilman aikaa vievää tuomioistuimenmenettelyä, koska nopea toiminta voi estää merkittävien oikeudenhaltijoille aiheutuvien vahinkojen syntymisen. Ministeriö korostaa, että teoskynnyksen arviointi on täysin yksiselitteistä tapauksissa, joissa ilmoitusmenettelyä käytettäisiin ja ettei tällaisissa tapauksissa tekijänoikeuden loukkaamiseen liittyisi myöskään sananvapausaspektia. Lisäksi ministeriön näkemyksen mukaan 18 §:n säännökset yhdessä vahingonkorvaussäännösten kanssa ehkäisevät riittävästi shikaani-luonteisten ilmoitusten tekemisen. Myös *Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta* pitää perusteltuna tekijänoikeuden loukkauksia koskevia erityissäännöksiä.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että ensisijaisen keinon laittomien aineistojen poistamiseksi tietoverkoista tulee olla nopea ja tehokas tuomioistuimenmenettely ja että lakiehdotuksessa esitetyn ilmoitusmenettelyn ei tulekaan hidastaa tehokkaiden tuomioistuimenmenettelyjen käyttöönottoa ja kehittämistä. Lisäksi ministeriö katsoo, että ilmoitusmenettelyn toimivuutta tulee käytännössä tarkasti seurata lain voimaan tulon jälkeen.

Tietosuojavaltuutettu kysyy, miksi henkilötiedolliset loukkaukset eivät voisi olla ilmoitusmenettelyn piirissä.

Markkinointiviestinnän Toimistojen Liitto katsoo, että ehdotukseen tulisi ottaa säännöt siitä, miten palvelun tarjoajan tulee tehdä lainvastaiselle aineistolle (säilyttää vai tuhota se).

Elisa Communications toteaa, että esitys jättää avoimeksi, olisiko myös linkit poistettava. Lausunnonantajan näkemyksen mukaan linkit eivät ole tekijänoikeuden piiriin kuuluvia teoksia.

2.6.2. Yksityiskohdista

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että 16 §:n 1 momentti tulisi muotoilla yhdenmukaisesti 13 §:n kanssa (esim. ”estämään *tallentamansa* tekijänoikeutta loukkaavan aineiston saannin), jotta olisi selvää, että aineiston saannin estämisellä ei viitata esimerkiksi linkkeihin, vaan ainoastaan palvelun tarjoajan palvelimelle tallennettuun tekijänoikeutta loukkaavaan aineistoon. Myös *FiCom* esittää vastaavaa tarkennusta tekstiin.

17 §. Palvelun tarjoajan yhteyspiste

Palvelun tarjoajan on ilmoitettava yhteyspiste, jonne 18 §:ssä tarkoitettu ilmoitus ja 19 §:ssä tarkoitettu vastine voidaan toimittaa. Yhteyspisteen yhteystietojen on oltava saatavilla helposti ja jatkuvasti.

FiCom huomauttaa, että myös muissa laeissa asetetaan yhteystietoihin liittyviä velvoitteita. Perusteluissa olisi *FiComin* mukaan todettava, että pykälän mukainen velvollisuus

asettaa yhteyspiste voidaan toteuttaa kevyesti siten, ettei palvelun tarjoajalle tule monia erilaisia palvelupisteitä.

18 §. Ilmoituksen muoto ja sisältö

Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti tai sähköisesti siten, että ilmoituksen sisältöä ei voida yksipuolisesti muuttaa ja että se säilyy osapuolten saatavilla. Ilmoituksessa on oltava:

...

2) yksilöityinä se aineisto, jonka saannin estämistä vaaditaan, sekä selvitys aineiston sijainnista;

...

Tekijänoikeuden haltijoita edustavat lausunnonantajat katsovat, että loukkaavan aineiston yksilöintivaatimusta ei saa asettaa liian yksityiskohtaiseksi.

19 §. Ilmoitus sisällön tuottajalle ja vastine

Palvelun tarjoajan on viipymättä ilmoitettava sisällön tuottajalle tämän toimittaman aineiston saannin estämisestä sekä toimitettava sisällön tuottajalle jäljennös ilmoituksesta, jonka perusteella esto on tehty.

Jos sisällön tuottaja katsoo eston olevan perusteeton, hän voi saada aineiston palautetuksi toimittamalla ilmoituksen tekijälle vastineen kirjallisesti tai 18 §:ssä säädettyllä tavalla sähköisesti seitsemän päivän kuluessa ilmoituksesta tiedon saatuaan. Jäljennös vastineesta on toimitettava palvelun tarjoajalle. Vastineessa on oltava:

- 1) sisällön tuottajan nimi ja yhteystiedot;
- 2) ne tosiseikat ja muut syyt, joiden nojalla esto katsotaan perusteettomaksi;
- 3) yksilöityinä se aineisto, jonka esto katsotaan perusteettomaksi;
- 4) sisällön tuottajan fyysinen tai sähköinen allekirjoitus.

20 §. Aineiston palauttaminen

Jos 19 §:ssä tarkoitettu vastine on säädettyllä tavalla toimitettu, palvelun tarjoaja ei saa estää vastineessa yksilöidyn aineiston palauttamista ja sen pitämistä saatavilla, paitsi jos palvelun tarjoajan ja sisällön tuottajan välisestä sopimuksesta taikka tuomioistuimen määräyksestä tai päätöksestä johtuu muuta.

Tekijänoikeuden haltijoita edustavat lausunnonantajat katsovat, että myös 19 §:stä ja sen perusteluista tulisi käydä selkeästi ilmi, että 20 §:ssä tarkoitettua vastineen on oltava tehokas noudatettava 19 §:n muotovaatimuksia.

21 §. Korvausvelvollisuus

Joka antaa väärän tiedon 18 §:ssä tarkoitettussa ilmoituksessa tai 19 §:ssä tarkoitettussa vastineessa, on velvollinen korvaamaan siitä aiheutuvan vahingon. Korvausvelvollisuutta ei kuitenkaan ole tai sitä voidaan sovitella, jos tiedon antaneella oli ollut perusteltua aihetta olettaa tietoa oikeaksi tai jos väärällä tiedolla oli vain vähäinen merkitys ilmoituksen tai vastineen koko sisältö huomioon ottaen.

Finnet-liitto ja *Keskuskauppakamari* katsovat, että sovittelun tulisi olla mahdollista vain erityistapauksissa.

2.7. Laittoman aineiston poistamisesta aiheutuvat kustannukset

Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että sekä tuomioistuinin että ilmoitusmenettelyyn liittyvästä aineiston poistamisesta ja säilyttämisestä aiheutuu palvelun tarjoajille kustannuksia. Ministeriö katsoo, että lakiehdotusta tulisi täsmentää siten, että laittomaksi epäiltyyn aineistoon pääsyn estämisestä aiheutuneita lisäkustannuksia ei tulisi jättää palvelun tarjoajan vastuulle, vaan ne tulisi selkeästi osoittaa oikeusprosessin häviäjän maksettaviksi.

FiCom ja *Kauppa Keskusliitto* katsovat, että palvelujen tarjoajien tulisi kaikissa menettelyissä saada korvaus aineiston poistamisesta aiheutuvista välittömistä kustannuksistaan, ja viittaavat esimerkkinä pakkokeinolain televalvontaa koskeviin säännöksiin. Myös *Markkinointiviestinnän Toimistojen Liiton* mukaan on varmistuttava siitä, että lainvastaisen aineiston saannin estämisestä aiheutuvat kustannukset eivät jää palvelun tarjoajan maksettaviksi.

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ja muut tekijänoikeuden haltijoita edustavat lausunnonantajat katsovat, että ehdotettu (muiden lausunnonantajien, ei siis työryhmän) tekijänoikeuden haltijoihin kohdistuva kuluvaatimus tulee hylätä. Kun palvelun tarjoaja perii kustannukset suoraan sisällön tuottajalta, on tällä myös merkittävä yleisestävä vaikutus. Tapauksissa, joissa sisällön tuottaja on maksukyvytön, puoltaa kuluvaatimuksen hylkäämistä puolestaan yleinen riskinjakoperiaate. Palvelun tarjoaja on yleensä sopimussuhteessa sisällön tuottajaan ja hänellä on siten parhaat mahdollisuudet torjua riski.

2.8. Yleinen valvontavelvollisuus

FiCom, *Finnet-liitto*, *Mainostajien Liitto* ja *Suomen Suoramarkkinointiliitto* katsovat, että direktiivin 15 artikla (jäsenvaltio ei voi asettaa palvelujen tarjoajalle yleistä valvontavelvollisuutta) tulisi panna täytäntöön nimenomaisella lain säännöksellä. Myös *Suomen Posti* katsoo, että valvontavelvollisuuden puuttuminen olisi syytä tuoda selkeämmin esiin.

2.9. Tunnistamistietojen saaminen

Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat ÄKT viittaa oikeusministeriössä valmisteltuun ehdotukseen uudeksi sananvapauslaiksi, jossa laajennetaan merkittävästi niiden rikosten määrää, joiden selvittämiseksi tunnistamistietoja voidaan saada. ÄKT katsoo, että huomioon ottaen direktiivin 18 artikla ehdotettuun lakiin tulee lisätä sananvapauslakia vastaavat säännökset, joilla mahdollistettaisiin nykyistä laajemmin tunnistamistietojen saaminen tekijänoikeusloukkauksissa.

2.10. Valvonta ja seuraamukset

22 §. Valvonta

Tämän lain 6-8 §:n noudattamista valvoo Telehallintokeskus. Näiden säännösten noudattamisen valvonnasta on lisäksi voimassa, mitä kuluttajansuojalaissa (38/1978) säädetään.

Telehallintokeskuksen ja kuluttaja-asiamiehen on oltava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään.

Telehallintokeskuksen mukaan sille ehdotetut uudet valvontatehtävät soveltuvat luontevasti keskuksen rooliin tietoyhteiskunnan asiantuntijavirastona.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen mukaan periaate, jonka mukaan eri valvontaviranomaiset valvovat oman alansa lainsäädännön noudattamista samalla tavoin niin sähköisen kuin perinteisenkin toiminnan alalla, tulisi kirjata lain valvontaa ja seuraamuksia koskeviin pykäliin.

24 §. Hallinnolliset pakkokeinot

Jos palvelun tarjoaja laiminlyö 6-8 §:stä johtuvan velvollisuuden, Telehallintokeskus voi kehottaa palvelun tarjoajaa täyttämään velvollisuuden määräajassa. Telehallintokeskus voi asettaa kehotuksen tehosteeksi uhkasakon siten kuin uhkasakkolaissa säädetään.

Jos palvelun tarjoaja rikkoessaan 1 momentissa tarkoitettuja säännöksiä menettelee myös kuluttajansuojalain (38/1978) 2 luvun säännösten vastaisesti, on pakkokeinoista voimassa, mitä tämän luvun 7-10 §:ssä ja markkinatuomioistuimesta annetussa laissa säädetään (41/1978).

Keskusrikospoliisi ehdottaa tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiä koskevan rangaistussäännöksen lisäämistä pykälään.

2.11. Laki kuluttajansuojalain 2 luvun muuttamisesta ja laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain muuttamisesta

Laki kuluttajansuojalain 2 §:n muuttamisesta

2 luku. Markkinoinnin sääntely

1 a §

Markkinoinnissa on käytävä selkeästi ilmi sen kaupallinen tarkoitus sekä se, kenen lukuun markkinointi toteutetaan.

4 b §

Jos markkinointiin liittyy arvontoja, yleisökilpailuja tai pelejä, niihin osallistumisen ehtojen on oltava selkeitä ja ymmärrettäviä sekä helposti saatavilla.

Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain muuttamisesta

1 §

Markkinoinnissa on käytävä selkeästi ilmi sen kaupallinen tarkoitus sekä se, kenen lukuun markkinointi toteutetaan.

3 §

Jos markkinoinnissa tarjotaan alennuksia, kylkiäisiä tai muita erityisiä etuja tai jos markkinointiin liittyy arvontoja, yleisökilpailuja tai pelejä, etujen saamista tai arvontoihin, kilpailuihin tai peleihin osallistumista koskevien ehtojen on oltava selkeitä ja ymmärrettäviä sekä helposti saatavilla.

Kauppa- ja teollisuusministeriö katsoo, että ehdotuksen jatkovalmistelussa olisi syytä yksityiskohtaisemmin arvioida ehdotettujen muutosten vaikutuksia markkinointiin yleensä (direktiivistä poiketen säännökset eivät koske pelkästään verkossa tapahtuvaa markkinointia, vaan säännökset ovat yleisiä).

Keskuskauppakamari ja *FiCom* katsovat, että KSL:n 2 luvun 1 a §:n ja vastaavaan sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain säännöksen perusteluihin olisi lisättävä maininta, etteivät säännökset muuta nykyistä oikeustilaa.

Suomen Suoramarkkinointiliitto katsoo, että ehdotetut säännökset tulisi rajoittaa koskemaan vain direktiivin soveltamisalaa. Jos näin ei tehdä, tulee perusteluissa mainita, etteivät ehdotetut säännökset muuta nykyistä oikeustilaa.

Markkinointiviestinnän Toimistojen Liitto katsoo, että markkinoinnin kaupallisen tarkoituksen ja toimeksiantajan kuvaaminen ei ole tarpeen kuluttajan, markkinoijan eikä markkinointiviestintäpalveluja tarjoajan yrityksen näkökulmasta. Liiton mukaan esitetty muutos kaventaisi markkinointiviestinnän ilmaisukeinoja, jopa sananvapautta, mikä todennäköisesti johtaisi markkinointiviestintäpalvelujen kysynnän laskuun.

Mainostajien Liiton mukaan ehdotetusta KSL:n 2 luvun 1 a §:n ja vastaavasta sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain säännöksestä voi saada mielikuvan, että markkinoinnissa tulisi vastaisuudessa yksilöidä mistä tai minkä tyyppisestä kaupallisesta tarkoituksesta on kyse. Lisäksi liitto katsoo, että ehdotetussa 4 a §:ssä tulisi käyttää arvonta-, kilpailu- ja pelikäsitteiden sijaan samoja käsitteitä kuin KSL:ssa ja arpajaislaissa.

2.12. Laki yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta annetun lain muuttamisesta

21 a §. *Suoramarkkinoinnin tunnistettavuus*

Harjoitettaessa suoramarkkinointia sähköpostitse ilman tilaajan ennakolta antamaa lupaa on sähköpostiviesti voitava heti sitä vastaanotettaessa selvästi ja yksiselitteisesti tunnistaa markkinoinniksi.

Tietosuojavaltuutettu kysyy, miksi tunnistettavuus vaatimus ei koske myös tekstiviestimarkkinointia. Lisäksi tietosuojavaltuutettu katsoo, että väärinkäsitysten välttämiseksi

säännökseen tulisi lisätä viittaus lain 21 §:n 2 momenttiin (suoramarkkinointi sallittua ilman ennakoita annettua lupaa vain muille kuin luonnollisille henkilöille).

Telehallintokeskus esittää harkittavaksi, tulisiko 21 a §:n vastainen toiminta säätää rangaistavaksi (tehdä lisäys 27 §:ään).

Helsingin käräjäoikeuden mukaan olisi harkittava keinoja, joiden avulla henkilö voisi tehokkaasti peruuttaa antamansa suostumus tietojensa käyttämisestä suoramarkkinointiin.

2.13. Esityksen vaikutukset

Valtiovarainministeriön budjettiosasto katsoo, että yleisperustelujen jaksossa 5.1. esitetyt vaikutuksia valtiontalouteen tulisi vielä täsmentää.

Telehallintokeskus katsoo, että esityksessä tulee ottaa tarkemmin kantaa sille esitettyjen uusien tehtävien aiheuttamaan lisäresurssitarpeeseen sekä resurssitarpeesta aiheutuvaan rahoitustarpeeseen ja -lähteeseen.